

Noorteseire – mis, kellele, milleks?

Rühmatööde üleskirjutuste põhjal tegi koondi Piret Talur

20. jaanuari mõttehommikul otsisime koos ministeeriumide ametnike, noorsootöötajate, omavalitsuste noorsootööspsialistide ning noorteuurijatega vastust küsimusele „Kuidas paremini luua, jagada ja kasutada teadmisi noorte eluolust ja toimetulekust noortepoliitika edendamiseks?”.

Arutelu käigus jõuti järgmistele mõtetele ning järeldustele.

Kohalikud omavalitsused tunnevad nii poliitikute kui noorsootöö praktikute tasandil puudust ladusas keeles infost ja analüüsisist noorte eluolu kohta kohalikul või vähemalt maakondlikul tasandil. Noorsootöö eluõiguse ja arendamise seisukohast on võtmeks teadmised noorsootöö tulemuslikkusest (mitte ainult levikust, mida on lihtsam kaardistada).

Samas tõsiasi, et teadmised on iseenesest olemas, ei pane kohalikul tasandil noortevaldkonda tõhusalt toimima. Mittetulundusühingute ja noortekeskuste arv on küll kiirelt tõusnud ning paljudes kohalikes omavalitsustes on juba olemas noorsootööd koordineerivad ametnikud, kuid töötajad vahetuvad sageli – raske on tagada teadmiste ja oskuste jätkumist, heas mõttes kuhjumist. Seiresüsteemi raames valmivad analüütilised ülevaated peaksid aitama teadmiste järjepidevust säilitada.

Noorsootöö arendamise vaatenurgast on kõnekad analüüsid, võrdlused ja tegutsemissoovitused; numbriline ülevaade olukorrast ei ole väärtus iseenesest, sellele annab mõtte igapäevapraktika konteksti asetamine. Samas on hetkel veel puudu ka elementaarsest faktoloogiast näiteks noorteühingute tegevuses osalejate või noortekeskustes käijate, noorsootöö asutuste leviku jms kohta. Noorte huvide ja vajaduste kaardistus peab olema pidev, sest muutused on kiired.

Kuidas noorteseirega kaasa aidata teadmispõhisele otsustamisele noortepoliitikas?

Noorteseire tulemusi levitades on oluline rõhutada, et töö noortega on pidev protsess, millest peavad osa võtma kõik erinevad osapooled; otsuseid tehes tuleb vaadelda tuleb noorte eluolu tervikuna, mitte vaid ühe valdkonna olukorda. Noorteseire projekti käigus peaks levitama teadmiste kasutamise parimaid kogemusi ja taotlema mitte vaid värsket info esitamist, vaid selle ühist analüüsi – mõnedki kohaliku tasandi juhid ja noorsootöö praktikud peavad seda lähenemisviisi veel harjutama, kuna see ei ole tavapärane (pigem rajatakse otsuseid traditsioonidele või subjektiivsetele eelistustele, „kõhutundele“, kui võrdlustulemustele ning

analüüsidele). Võtmetegevuseks võiks siinkohal olla seoste loomine – erinevatele algallikatele ning analüüsidele lähtudes saab näidata, kas ja miks üks või teine töösuund toimib või ei toimi.

Ilmselgeid lahendusi ei pruugi olla, sest süsteemi kirjeldus ja statistilised näitajad (näiteks noortekeskuste arv) võivad mõnikord nii head välja näha, et sisuliste eesmärkide saavutamata jäämist (näiteks noorte pädevuste tõusu) ei märgatagi.

Noorteseire käigus kogutud andmed peaksid olema sisendiks eri tasandi arengukavadele, miks mitte ka konkreetsetele kohalike projektidele - nii saavad faktidest sündida teod. Muidugi tuleb kasutada erinevaid aktiivseid meetodeid otsustajate kaasamiseks, nt mõttohommiku sarnased kokkusaamised poliitikutele.

Et noorteseire käigus kogutud andmetel oleks mõju, on tähtis pöörata tähelepanu „märkamatuks“ noortele – passiivsetele, kes ei haara ise võimalustest, kuid ei jää ka halvast mõttest, st probleemkäitumisega silma.

Teadmistepõhise poliitika aluseks on poliitikameetmete mõju analüüs. Peab aga silmas pidama, et üldreeglina on mõju pika lõtkuga, noortepoliitika tõhusust ei saa hinnata ühe aasta lõikes.

Läbivalt on oluline noorte osalus ja kaasamine vähemalt nende aktiivsemate esindajate kaudu (katusühendused, osaluskogud).

Oluline on seiresüsteemi tulemuste kommunikatsioon, leidude esile toomine ja diskuteerimine. Teadmiste esitus peab olema usaldusväärne ja tõsiseltvõetav, samas on tähtis anda asjahuvilistele erinevatel viisidel kaasatud olemise võimalus, lisades näiteks noorteseire kodulehele kommenteerimise ja hindamise võimaluse.

Kasulik on järjekindlalt koondada info ühte portaali, et tekiks harjumus seda kasutada ning usaldus seal esitletud teadmiste vastu.

Kokkuvõtteks

- Teadmispõhine otsustamine on vajalik ja peab olema võimalik (s.t. andmete ja analüüsidega tagatud) ka kohalikul tasandil.
- Kogutud teadmisi tuleb osata seostada ja esitleda.
- Oluline on üksikisikuid ja erinevaid osapooli kaasav seiretulemuste esitus.
- Seniseid noorte eluolu alaseid teadmisi tuleb sihikindlalt laiendada, süvendada ning tutvustada.

